

9. SINIF MART AYI ZORBALIKLA BAŞ ETME BECERİSİ

24. HAFTA

9. SINIF ETKİNLİKLERİ

ZORBALAR ZORDALAR!

Gelişim Alanı	Sosyal Duygusal
Yeterlik Alanı	Kişiler Arası Beceriler
Kazanım/Hafta	Zorbalıkla baş etme yollarını kullanır. / 24. Hafta
Sınıf Düzeyi	9. Sınıf
Süre	40 dk (Bir ders saati)
Araç-Gereçler	1- Etkinlik Bilgi Notu-1 2- Etkinlik Bilgi Notu-2 3- Çalışma Yaprağı-1 (3 Sayfa) 4- 3 adet Makas 5- 6 adet küçük kutu
Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık	1. Etkinlik sürecinde tahtaya asılmak üzere Etkinlik Bilgi Notu-1, Etkinlik Bilgi Notu-2 ve Çalışma Yaprağı-1 birer adet çoğaltılarak (toplam 9 sayfa olacak şekilde) sınıfa getirilir. 2. 3 adet makas ve 6 adet kutu temin edilir. Kutulardan üçünün üzerine ' <i>etkili yöntemler</i> ', diğer üçüne ise ' <i>etkisiz yöntemler</i> ' yazılır ve her gruba bu setten birer adet dağıtmak üzere sınıfa getirilir.
Süreç (Uygulama Basamakları)	1. Öğrencilere etkinliğin amacının ' <i>Zorbalıkla baş etme yollarını kullanmak</i> ' olduğu açıklanır. 2. Ardından aşağıdaki yönergeyle etkinlik başlatılır: <i>"Sevgili öğrenciler, hepimiz zaman zaman sınıfımızda, okulumuzda, aile içerisinde ya da akrabalarla iken fiziksel, duygusal, sözel ve/veya siber zorbalığa maruz kalabiliriz. Bugünkü etkinliğimizde zorbalıkla baş etme yollarını, zorbalık karşısında nasıl kullanacağımızı öğreneceğiz."</i> 3. Yönergenin ardından hatırlatma amacıyla Etkinlik Bilgi Notu-1 sınıfa okunur ve tahtaya asılır. 4. Sonrasında uygulayıcı tarafından sınıf oturma düzenine göre üç gruba ayrılır ve her gruba Çalışma Yaprağı-1'den birer örnek olay, makas ve ikişer kutu (bir etkili yöntemler, bir etkisiz yöntem kutusu olmak üzere) dağıtılır. Aşağıdaki yönergeyle süreç öğrencilere açıklanır: <i>"Şu an önünüzdeki çalışma yaprağında bir adet zorbalık temalı örnek olay ve altında da mağdurun ve seyircilerin göstermiş olabileceği olası tepkiler</i>

Süreç (Uygulama Basamakları)

bulunuyor. Ancak bu davranışların bazıları zorbalıkla baş etmede etkili ve verimliken bazıları da etkisiz ve faydasız. Sizden bu tepkileri makasla keserek etkilileri bir kutuya etkisizleri diğer kutuya koymanızı istiyorum”

5. Açıklamanın ardından öğrencilere süreç için beş dakika süre verilir. Sürenin tamamlanmasının ardından uygulayıcı tarafından Etkinlik Bilgi Notu – 2 tahtaya asılır ve öğrencilere olası hataların düzeltilmesinde rehberlik edilir.
6. Süreç tamamlandıktan sonra uygulayıcı: ‘Evet gençler, artık bir zorbalıkla karşılaştığımızda hangi yöntemlere başvurabileceğimizi biliyoruz. Şimdi ise her bir grup kendi kutularından seçtiği bir etkisiz ve bir etkili zorbalıkla başa çıkma yöntemini sırasıyla canlandıracak’ açıklamasının ardından gruplara beş dakika süre verir. Gruplar bu süre zarfında zorbayı, mağduru ve seyircileri oynayacak arkadaşlarını seçer ve senaryolarını oluştururlar.
7. Sürenin tamamlanmasının ardından tüm gruplar tahtada canlandırmalarını yapar. Sonrasında öğrencilere şu sorular yöneltilir:
  - Canlandırma yapmak üzere seçtiğiniz zorbalıkla başa çıkma yöntemlerini nasıl belirlediniz?
  - Zorbalık karşısında başa çıkma yöntemlerini kullanarak yaptığınız canlandırmada, kendinizi etkisiz yöntemleri kullandığınız canlandırmaya göre nasıl hissettiniz?
  - Diğer gruplarda olsaydınız hangi yöntemleri seçerdiniz? Neden?
  - Hangi yöntemleri ilk defa bu etkinlikte öğrendiniz?
  - Bu etkinlikten önce zorbalık karşısında mağdur/seyirci olarak hangi tepkileri veriyordunuz? Bu etkinlikten sonra neleri farklı yaparsınız?
8. Tartışma sürecinin tamamlanmasının ardından uygulayıcı tarafından aşağıdaki açıklama yapılarak etkinlik sonlandırılır:

“Sevgili öğrenciler, bugünkü etkinliğimizde bir zorbalığa maruz kaldığımızda bununla nasıl başa çıkabileceğimizi gördük. Bu yöntemler sayesinde zorbalık karşısında daha bilinçli ve kendinden emin adımlar atabiliriz. Böylece hem kendimizi hem de çevremizi zorbalıktan koruyabiliriz. Kim bilir, belki zorbalık yapan kişiyi de!”

Kazanımın Değerlendirilmesi

1. Öğrenciler, öğrendikleri zorbalıkla baş etme yollarını kullandıklarında karşılaştıkları sonuçları arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle paylaşabilirler.
2. Öğrenciler yakın çevrelerindeki tanıdıklarının zorbalıkla baş etme yollarını kullanıp kullanmadıklarını gözlemleyebilir, onlarla bu yollar üzerine röportaj yapabilir ve onları bu yollar üzerine bilgilendirebilir.
3. Velilere, öğrencilerinin zorba veya mağdur olup olmadıklarını tespit ve duruma müdahale edebilmeleri amacıyla akran zorbalığı seminerleri/eğitimi/broşürleri düzenlenebilir.

Uygulayıcıya Not

1- Olumsuz örnek canlandırmalarında fiziksel ve sözel örneklerde aşırıya kaçılacak sınıflarda/gruplarda bu kısım yalnızca sözel yolla sınıfla paylaşılabilir.

2- Rol oynama konusunda hazır bulunuşluğun düşük olduğu sınıflarda örnek senaryolar hazırlanabilir.

Özel gereksinimli öğrenciler için;

1- Çalışma yaprağında yer alan yazılı materyallere Braille yazı eklenebilir ya da punto büyütülerek materyal desteği sağlanabilir.

2- Etkinliğin tamamlanması için ek süre verilebilir.

3- Süreç basamağında zorbalıkla başa çıkmada kullanılan etkili ve etkisiz yöntemler öğretmen tarafından gösterilerek ya da söylenerek destek sağlanabilir.

Etkinliği Geliştiren

Burak TAŞPINAR

Zorbalık ve Türleri

• Zorbalık, güç eşitliğinin olmadığı, süreklilik gösteren zarar verici veya rahatsız edici saldırgan davranışları tanımlamak üzere kullanılır.

• Akran zorbalığı ise bir ya da daha fazla öğrencinin bir başka öğrenciye (mağdura) sürekli olarak olumsuz eylemlerde bulunmasıdır.

1) Fiziksel Zorbalık

- Vurmak, tekme atmak
- Kendine ait olmayan eşyaları almak/ onlara zarar vermek
- Saç çekmek, çeşitli nesnelere fırlatmak,
- Dokunarak rahatsızlık vermek

3) Duygusal Zorbalık

- Yokmuş gibi davranmak
- Dışlamak
- Dedikodu çıkarmak ve yaymak

2) Sözel Zorbalık

- Alaycı isim takmak
- Küfür, hakaret etmek
- Alay etmek
- Aşağılamak

4) Siber Zorbalık

- Kırıcı yorumlarda bulunmak
- Özel bilgileri, fotoğrafları vb materyalleri izinsiz yayınlamak ve yaymak
- Yalan haber yaymak
- İstenilmediği halde iletişimi zorlamak
- Hakaret içerikli mesajlar, görüntüler vb içerik yollamak

ETKİNLİK BİLGİ NOTU-2

ZORBALIKLA BAŞETME YOLLARI

MAĞDUR OLARAK

- Şakaya vurmak, ciddiye almamak
- Kendini suçlamamak
- Ortamı terk etmek
- Zorbalık yapanlardan uzak durmak
- Birinden yardım istemek (aile, öğretmen, psikolojik danışman/rehber öğretmen)
- Hayır demek, uyarmak ve durmalarını söylemek
- Yeni arkadaşlar edinmek

SEYİRCİ OLARAK

- Zorbaya 'Dur' demek
- Mağdur olan arkadaşına destek olmak
- Mağduru ortamdan uzaklaştırmak
- Bir yetişkin çağırmak
- Zorbayı sözel ya da bedensel olarak desteklememek (gülümsememek, yanında durmamak vb.)
- Olaya sesiz kalmamak
- Sessiz, yalnız ve mutsuz sınıf üyeleriyle arkadaşlık etmek

Çalışma Yaprağı 1

Efe, Mert'i kantin sırasında ne zaman görse bir şey almayacak bile olsa kantin sırasına girmekte ve Mert'i sürekli dürtmekte, onu ileriye doğru itmekte ve sıkıştırılmaktadır.

Mert Ne Yapmalı?

- Hiç ses çıkarmamalı
- Nöbetçi öğretmene durumu bildirmeli
- Alacağını almadan gitmeli
- Arkasına dönüp Efe'yi net bir dille uyarmalı

Sıradakiler Ne Yapmalı?

- Efe kendilerine bir şey yapmadıkça sessizce durmalı
- Efe'yi uyararak sıradan çıkarmalı
- Efe'nin bu hallerine içlerinden geldiği gibi gülmeli ve ona katılmalı
- Mert'e yanında olduklarını söylemeli ve destek olmalı

Melek coğrafya sınavından aldığı zayıf not sebebiyle sınıftaki bir arkadaş grubu tarafından lakap takılmış ve alay konusu olmuştur.Öğretmen sınıfa her soru sorduğunda grup tarafından 'Melek bilir Melek yapar, Melek harikadır' gibi alaycı cümleler söylenmekte, Melek'in sınav notu durduk yere sınıfta dillendirilmektedir.

Melek Ne Yapmalı?

- Hiçbir şey yapmadan insanların bunu unutmasını beklemeli
- Konuyu şakaya vurup'hakikaten bu nasıl not ya'diyerek eğlenmeli
- Düşük aldığı için kendine kızmalı ve susmalı
- Sınıf rehber öğretmeniyle durumu paylaşmalı

Sınıftakiler Ne Yapmalı?

- Gruptakiler gibi Melek'le onlar da eğlenmeli
- Gruptakiler bu davranışları sergilerken gülmemeli
- Melek'le sohbet etmeli ve sınavla ilgili duygularını ve düşüncelerini dinlemeli
- Melek'e başka lakaplar takmalı

Ezgi gizlilik ayarı olmayan sosyal medya hesabına yüklediği fotoğraflarının, yan sınıftan Mahmut tarafından sahte bir hesapta kullanıldığını fark eder. Mahmut bu hesap aracılığıyla insanlara uygun fiyata oynadığı online oyunda geçerli oyun parası satmaktadır. Sınıftan birkaç kişi sosyal medyada gezinirken Ezgi'nin fotoğrafları olan bu hesabı fark ettiler.

Ezgi Ne Yapmalı?

- Durumu okul idaresine bildirmeli, hesap ayarlarını da gizli yapmalı
- Mahmut'un hesabından fotoğraflarını alıp sahte hesap açmalı
- Mahmut'u hesabı kapatması konusunda net bir dille uyarmalı
- Mahmut'un sahte hesaptan paylaştığı fotoğraflarının altına hakaret içerikli yorumlar yazmalı.

Sahte Hesabı Görenler Ne Yapmalı?

- Oyunu oynayanlar uygun fiyattan oyun parası almaya devam etmeli
- Mahmut'u topluca gidip uyarmalı, hesabı kapatmazsa okul idaresine gideceklerini söylemeli
- 'Bu mesele ikisinin arasında' diyerek araya girmemeli
- Hesabın sahte olduğuna yönelik kapatma şikayetinde bulunmalı